



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

10. An si duo Cardinales remanerent in Conclau, possint adhuc eligere
Summum Pontificis? Et quid, si remanerent vnus tantum? Et an tunc
dictus Cardinalis solus possit eligere seipsum? Ex part. 5. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

experientia teste, est maximum incommodum, semper enim ex diuturnis vacantibus multa sequuta sunt damna Romæ, & in Italia, imò & in tota Ecclesia, quo fit dignum inter ipsos esse vtiliorem quouis externo. Et hæc omnia aduersus Sotum docet Aragon loco citato, cui adde Suarez, de fide disp. 10. scilicet, num. 19. vbi sic ait. Sed quæret aliquis, an electus debeat necessarium esse de numero Cardinalium; constat quidem id non fuisse pernecessarium, attamen vsus Ecclesiæ ita habet ac fieri oportet, vt dixit Stephanus Papa cum Concilio in cap. oportebat, & cap. nullus. d. 79. Cui adde Hieronymum Manfredum de Cardinal. decis. 299. vbi sic ait. Cardinales potius debent eligere vnum de Collegio in Papam, quam alium extra, dummodo idoneus ibi reperitur, & hoc licitum est facere, etiam extra magis idoneus reperiretur. Ita ille. Et tandem non desinam hic apponere verba Henrici Villalobos in summ. tom. 2. tract. 8. diffi. 3. num. 18. vbi sic ait. [De la eleccion del Papa en lo que toca a la voz actiua, solamente la tienen los Cardenales, mas quanto a la voz passiva, dize Soto que no solo pertenece a los Cardenales, sino a qualquiera del gremio de la Iglesia, y que assi selo oyò dezir a ellos, y que por esso se dize en vn texto, que si entre los Cardenales no huuiesse digno, se busque de fuera. Salon y otros dizen, que ha de ser del gremio de los Cardenales lo qual tengo por mas cierto; y estando en esto responde al argumento; que conuiene a la Iglesia, que los dignos del Collegio de los Cardenales se preferan a otros mas dignos, por la experiencia que tienen de las cosas, que han visto, y tratado, y como, están presentes, luego ponen mano a la obra lo qual es mas conueniente, que traer vn extraño de lexos e instruyrle. Mayormente que siempre en aquel Collegio se hallan varones muy capaces, y de grandes prendas para esto.] Vide etiam Buisatum vol. 2. conf. 126. n. 6. Mosconium de maies. milit. Eccles. lib. 1. c. 3. Azorium tom. 2. lib. 4. c. 5. quæst. 6. Laurium in var. elucubr. tit. 4. c. 2. num. 9. Gundissaluum de potest. Eccles. num. 31. Barbosa in Decret. Gratiani part. 1. dist. 79. cap. oporteat, num. 1. & ibi. Acugniam.

3. Sed si aliquis curiosus inquirat, an si Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio esset valida; Respondeo affirmatiue cum Suarez loco citato, vbi sic ait. Crediderim si aliquis extra Collegium Cardinalium legitime eligeretur, electionem fore ratam & firmam, quia non video quo iure ita reuocata sit electio passiva ad personas Cardinalium, vt aliàs nulla sit habenda. Ita ille & ideo si eligeretur in Papam aliquis extra gremium, electionem fore validam docet Acugna, Barbosa, Laurius, & Azorius locis citatis, quibus adde Laudensem de Cardinal. quæst. 75. & Doctores quos citat Cenedus ad Decretum collect. 18. num. 1. & Bonacina tract. de elect. Summ. Pontif. disp. 1. §. unico num. 19.

Non desinam tamen hic adnotare Lancellot. in templo iudicum, lib. 2. cap. 1. de Pont. §. 2. q. 4. m. 4. docere electionem factam extra gremium Cardinalium esse invalidam post Decretum Stephani III. in d. cap. oporteat. Vnde apparet omnino esse reiciendam opinionem Soti, quam supra adduximus.

RESOL. IX.

An Cardinales possint relinquere digniorem & eligere dignum, quando pars sufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere?
Et quid, si iurassent eligere digniorem?

Et quid est dicendum in supra dicto casu, an peccet Cardinalis dignus, si acceptet Papatum, cognoscens in electione prætermisum esse digniorem, quod idem dicendum est de Beneficiariis, &c. Ex part. 5. tr. 2. Ref. 85.

§. 1. **C**asus potest frequenter accidere, & videtur negatiue respondendum, quia, vt late probat Castellinus tract. de elect. c. 10. Cardinales tenentur in conscientia eligere digniorem in Papam ex gremio tamen sacri Collegij, vt supra dictum est.

2. Sed in casu proposito ego puto Cardinales posse sine vilo serupulo conscientie eligere dignum, prætermisum digniori, per ea, quæ adducit Villalobos in sum. tom. 2. tract. 8. diffi. 3. num. 8. vbi sic ait. [Porque si la mayor parte de los Electores está ya resuelta de eligir el menos digno, de tal fuerte, que moralmente hablando ha de salir con la eleccion, podrá auenir parte conformarse con la mayor eligiendo al menos digno, como dize Bañez, que como en este caso es imposible eligirle el mas digno, no ay obligacion a votar por el, y conuiene a la comunidad, que las elecciones se hagan pacificamente, porque el electo gobernará mejor con esso, que si lo eligiesen menos, y esto es verdad, aunque iurassen los Electores de eligir el mas digno, lo que se ha de entender, supuesto que lo pueden eligir.] Sic ille. & ante illum Io. Valerus in differ. vtriusque fori ver. electio differ. 1. num. 1. Riccius part. 3. decis. 214. num. 3. Ioann. de la Cruz in direct. conscient. part. 1. præcept. 7. q. 7. art. 2. dub. 9. concl. 2. Syluius in 2. 2. q. 63. art. 2. quatuor 4. concl. 3. & alij.

3. Verum quid dicendum, an peccet Cardinalis dignus si acceptet Papatum cognoscens in electione prætermisum esse digniorem? & affirmatiuam sententiam, loquens de Beneficiariis, docet Petrus Navarra de rest. lib. 2. cap. 2. num. 63. cuius opinionem probabilissimam putat Tannerus in 2. 2. D. Thoma disp. 4. c. 8. dub. 2. n. 15. quia dignior habet iustitiam distributiua ad beneficium, quam non habet minus dignus; & ita communicaret peccato eligentium, ergo, &c. Verum his non obstantibus ego puto nullum peccatum admittere Cardinalem dignum si Papatum acceptet, prætermisum digniori, & ita tenet Sotus de iust. lib. 3. q. 6. art. 2. post. 9. concl. & Turrianus 20. 2. in 2. 2. D. Th. disp. 22. dub. 3. n. 8. Vbi docent minus dignum, etiam si sibi & electoribus notum sit, digniorem in electione esse prætermisum, posse iuste præbendam acceptare, quia dignus ratione electionis comparat ius ad proprietatem, & possessionem sumendam præbendæ: ergo facta electione vitur iure suo acceptans illam. Nec valet dicere, ille minus idoneus non potest petere præbendam in prædicto euentu, vt diximus, ergo non poterit electionem acceptare, viturque enim videtur contra iustitiam, & vtriusque videtur eadem ratio. Respondeo consecutionem esse inefficacem, quia non sunt res eodem modo se habentes, nam post electionem minus idoneus habet ius ad comparandam proprietatem, & possessionem præbendæ, & ita acceptans electionem vitur iure suo, quod non posset esse verum si faceret contra iustitiam, quod maxime obseruandum est: ergo, &c. quæ omnia militant etiam in casu, de quo loquimur.

*Sup. in Ref. quæ hic est antecedens, & in tom. 7. tract. 1. lege doctrinam Ref. 218. & Resol. & 65. eius annot.

Sup. his Beneficiariis, & pro tota doctrina huius Ref. signanter pro contento in hoc §. in tom. 3. tit. 3. Ref. 107. §. Nota secundo. & seq. Sed lege eam per totam.

RESOL. X.

An si duo Cardinales tantum remaneret in Conclauo, possint adhuc eligere Summum Pontificem?
Et quid, si remaneret vnus tantum?

Et an tunc dictus Cardinalis solus possit eligere se ipsum?
Ex part. 5. tract. 2. Ref. 72.

Sup. con-
rento in hac
Ref. tom. 6.
tract. 1. lege
doctrinam
Retol. 138.
per totam.

§. 1. **C**asus magis est curiosus quam practiceabi-
lis, lege tamen illum, & non pigebit. Ne-
gatiuam sententiam docet Castrus Palau *tom. 1. tract.*
3. disp. 1. punct. 23. num. 20. vbi sic ait. Aduertit Bo-
nacina, si omnes Cardinales, vno excepto, è con-
clau decedant, posse ab eo, qui remansit. Pontifi-
cem eligi, quia omnes alij reputari debent ac si è vi-
ta discessissent. Probabilius credo non posse, sed re-
putandum est, ac si in conclau numquam fuissent
Cardinales congregati, fauetque *cap. vbi periculum,*
& Clem. ne Romani, quæ semper loquuntur de nume-
ro plurali, imò de Collegio & cætu, qui non vide-
tur esse vnus, neque duo, sed ad minus tres, *l. Ne-
ratus, ff. de verbor. significat.*

2. Verum mihi magis placet sententia Bonaci-
næ, quam docet *tract. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 3. n. 28.*
Dico igitur remanere facultatem eligendi Summum
Pontificem, etiam si tantum duo Cardinales rema-
nerent in Consistorio, reliquis mortuis, vel absen-
tibus, ex *cap. Adrianus &c. non licet, §. bis, dist. 63.*
& c. Abbatem, cum duobus seq. 18. quæst. 2. quo casu
vnus potest eligere alium, ex *Sylu. excomm. 9. nu. 2.*
Ioan. de Anan. *in cap. fin. de appell.* Imò etiam vnus
remaneat, ad illum spectabit electio, *glos. in Clem. ne
Romani, de elect. Laudem. de Cardin. q. 14.* Panuin. *de of-
fic. Cap. Sede vacante. pral. §. n. 8.* vbi dicit quòd solus
Cardinalis in conclau clausus remanens, cæteris
excurrentibus, vel negligentibus, Papam eligere potest.
Manfred. *decif. 296.* ius enim & nomen vniuersitatis
in vno seruatur, *l. sicut, vbi Bartol. §. in Decurioni-
bis, ff. quod cuiusque vniuers.* Alban. *q. 23.* Nec obstat
textus in *l. Neratus, ff. de verb. sign. glos. in c. 1. de elect.*
& c. licet eodem. quia cæli Collegium in vno conside-
rari nequeat, tamen in vno virtualiter retineri potest.
d. l. sicut, & l. si optio, ff. de opt. leg. glos. in d. l. Neratus,
Abb. cons. 15. & cons. 38. vol. 2. An autem dictus Cardinalis
solus possit eligere se ipsum, negat Abbas *in c. ex-
traum, de post. prelat.* tamen *in c. licet, fin. de elect. in 6.*
dat remedium quo possit se ipsum eligere, vt scilicet to-
tius facti Collegij nomine alteri eligendi potestatem
demandet, qui veluti compromissarius ipsum eligat,
Albanus autem *q. 24.* dicit opinionem Abbatis pro-
cedere quando ipse solus remansisset, cæteris exe-
rentibus, vel absentibus, non autem mortuis. Et
hæc omnia docet etiam Salas *de legib. tr. 14. disp. 8.*
sect. 3. n. 4. Cucchus *instit. Canon. lib. 2. tit. 4. n. 36. & 37.*
& lul. Lauorius *in var. elucubrat. tit. 4. c. 6. n. 26.* Vnde
remanet satis firmata opinio Bonacina contra Ca-
strum Palau, quam nouissimè post hæc scripta do-
cet etiam Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 7. n. 13. & seq.* Vide
etiam Castellinum *tract. de elect. c. 5. n. 86.*

RESOL. XI.

An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem
etiam si insignia Cardinalitia eis tradita non sint?

Et an Canonici habeant vocem in electione, antequam
in Choro possessionem nactus fuerit?

Neque simile est de Episcopo, qui ante consecrationem à
multis prohibetur, quia consecratio alium Ordinem,
de nouo Episcopo confert.

Et an offendentes, & interficientes Cardinales, qui non-
dum capellum habuere, incidant in censuram Bullæ
Cane? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 74.

Quoad hoc
lege doctri-
nam ref. not.
leg. signan-

§. 1. **A**liqui negant, eo quòd suffragium non sit
proprietas, sed possessionis fructus, ergo

Cardinalis nondum possessionem affectus in comi-
tiis suffragium non habet, & proinde Cardinalis di-
gnitatem quidem per electionem adeptus, nondum
tamen insignia, ac idcirco possessionem nactus suf-
fragium habere non potest: alij tamen affirmant,
quia ex ipso quòd est à Romano Pontifice electus &
creatus, omnem potestatem administrandi Eccle-
siam nanciscitur, si aliud iuris impedimentum non ob-
stet. Deinde id colligunt à simili. nam Abbas etiam si
sacratu non sit, & nomen Abbatis habet & Eccle-
siam administrat, & pastoralis baculo, annulo, mitra,
& aliis Pontificiis insignibus vitur, & hæc omnia
docet Azorius *tom. 2. lib. 4. c. 2. q. 7.* & ante illum Al-
banus *de Cardinal. q. 17.* quorum opinio potest con-
firmari ex illo, quod de Canonico Doctores resolu-
unt. Innocent. Butrius, Abbas, & alij, *in cap.*
transmissam de elect. nempe habere vocem in elec-
tione antequam in Choro possessionem nactus fue-
rit. Neque simile est de Episcopo, qui ante consec-
rationem à multis prohibetur; consecratio enim
alium ordinem de nouo Episcopo confert, non ita
verò insignia Cardinali aliquid addunt. Neque tan-
dem aliquid facit pallij similitudo, atque cuius traditio-
nem Archiepiscopus denominari non potest, iusta
text. *in cap. nisi, de auctoritate & usu pallij,* quia, vt
idemmet textus inquit, in pallio Pontificalis officij
plenitudo cum Archiepiscopalis nominis appellatio-
ne confertur, quod non ita in traditione in signum
contingit, & ita hanc opinionem tenet etiam Seba-
stianus Cæsar *in Relect. de Eccl. Hierarch. part. 1. disp. 2.*
§. 4. num. 7.

2. Sed hodie cessat hæc quæstio, nam Pius V. die
26. Ianuar. 1471. quodam particulari decreto, vt ob-
seruat Lauorius *in variis elucubrat. tit. 3. cap. 2. n. 16.* ex
statuit Cardinales in electione Summi Pontificis,
etiam si galerus & insignia tradita non sint, neque
apertum os sit, posse adhuc vocem in electione Sum-
mi Pontificis habere, & verba Decreti sunt hæc
Pius Papa V. &c. Quia aliquando dubitatum fuit,
vtrum Cardinales, quibus os clausum esset, si anteq-
uam illud eis aperiretur, Sedis vacatio eueniret,
vtrum, inquam, in Summi Pontificis electione vo-
tum haberent, sanctitas sua exquirit RR. DD. sen-
tentis de eorum assensu & consensu decreuit, quòd
cum potissima Cardinalis facultas in Romano Pon-
tificis eligendo consistat, quæ sanè ipsis propter in-
signium, & cremoniarum defectum auferri non de-
bet, ob eam causam sanctitatem suam statuere, vt
postquam aliquis S. R. E. Cardinalis creatus fuerit,
honorèque acceperit, & consensum suum dederit,
is statim vocem & ius eligendi Romanum Pontifi-
cem habeat, & consequatur, etiam si Cardinalatus
galerus nondum illi traditus sit, neque os clausum,
aut si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit. Vi-
deri enim potest huiusmodi claudendi otis ritum ad
præcipuam Cardinalium facultatem, quæ circa Sum-
mi Pontificis electionem versatur, non pertinere, sed
cremoniam quandam esse ea de causa introductam,
vt Cardinales antequam in Consistoriis & Congre-
gationibus suffragium ferant de modestia, quæ ab
ipsis in his, & aliis actibus adhiberi debet, quodam-
modo admoneantur, &c. *sub die 26. Ianuar. 1571.* Et
tandem idem statuit Gregor. XV. *in Bulla de Cere-
moniali, Idus Martij 1622.*

3. Vnde ex his inferunt offendentes & interfi-
cientes Cardinales, qui nondum capellum habuere,
incidere in censuram Bullæ Cane, quia quando
aliquis in Cardinalem nominatur, & assentit, verè
Cardinalis efficitur, nam capellum accidentarium
est, & ita docet Soufa *in Bullæ Cane, cap. 12. disp.*
60. concl. 1. Bonacina *in Bullæ Cane, disp. 1. quæst. 12.*
punct. 2.